
Földrajzi árujelzők szabályozása

a multilaterális nemzetközi megállapodásokban, különös tekintettel a TRIPS Megállapodásra

SZILÁGYI JÁNOS EDE

---

munkám írásakor az Európai Közösség joganyagában fontos változások mentek végbe a földrajzi árujelzők oltalma terén: a mezőgazdasági termékekre és élelmiszerekre vonatkozó új közösségi joganyagot 2008-ban kiegészítette a szeszes italokra és a borászati termékekre vonatkozó új szabályozás is.¹ A jogintézmény kapcsán azonban továbbra sem beszélhetünk arról, hogy a terület szabályozása a jövőben változásoktól mentes lenne. A nemzetközi jogfejlődésben ugyanis már körvonalazódni látszanak a továbblépés új keretei is.

Munkámban a földrajzi árujelzők oltalmának legfontosabb nemzetközi tendenciáit elemzem, – terjedelmi okokból – koránt sem a teljesség igényével.² A földrajzi árujelzők oltalmának egyes jogrendszerekben található jogi lehetőségeit követően a nemzetközi megállapodásokban fellelhető földrajzi árujelző fogalmakat helyezem kutatásom fókuszába, majd a vonatkozó, a szakmai közönség által legfontosabbnak ítélt multilaterális megállapodásokat vizsgálom. Ez utóbbi körben különösen a TRIPS Megállapodásra³ koncentrálok, megítélésem szerint ugyanis a nemzetközi jogfejlődés szempontjából ezen megállapodás bír kiemelkedő jelentőséggel.

---

¹ Lásd a Tanács 2006. március 20-ai 510/2006/EK rendeletét a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseinek oltalmáról (HL L 93., 2006.3.31., 12. o.); a Tanács 2008. január 15-ei 110/2008/EK rendeletét a szeszes italok meghatározásáról, megnevezéséről, kiszéreléséről, címkézéséről és földrajzi árujelzőinek oltalmáról (HL L 39., 2008.2.13., 16. o.); a Tanács 2008. április 29-ei 479/2008/EK rendeletét a borpiac közös szervezéséről (HL L 148., 2008.6.6., 1. o.).

² Így, különösen nagy hiányossága tanulmányomnak a történi elemzés elnagyolt volta. Ezzel kapcsolatban lásd többek között: Csécsy György: A földrajzi árujelzők oltalmának új irányai, in: *Collectio Iuridica Universitatis Debreceniensis VI* (szerk.: Görgényi Ilona), Debrecen, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara, 2006, 77-95. o. Csécsy György: A szellemi alkotások jogának fejlődéstörténete, in: *A civilisztika fejlődéstörténete* (szerk.: Miskolczi Bodnár Péter), Miskolc, Bíbor Kiadó, 2006, 91-106. o. Millisits Endre: Védjegyek és földrajzi árujelzők. Hasonlóságok és különbségek, *Borászati Füzetek*, 18 (2006) 1., 12-14. o. Tattay Levente: A földrajzi árujelzők nemzetközi szabályozása, *Gazdaság és Jog*, 4 (1996) 12., 16-19. o. Tattay: A szellemi alkotások európai jogharmonizációja Magyarországon (1991-2007). *Magyar Jog*, 54 (2007) 9., 518-530. o. Tattay: Az európai jogharmonizáció és az iparjogvédelem újraszabályozása Magyarországon, *Irány az EU*, (1999) 12.

³ *Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights Sub-Agreement*, azaz a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló megállapodás. Magyarországi kihirdetéséről lásd az 1998. évi IX. törvény az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény és mellékleteinek kihirdetéséről (benne az 1. C) melléklete: a TRIPS Megállapodás).

1. A földrajzi eredet védelmének jogi lehetőségei az egyes jogrendszerekben

A következőkben azzal kívánok részletesebben foglalkozni, hogy a földrajzi eredet védelmének milyen rendszerei alakultak ki napjainkra a különböző jogrendszerekben. A Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) Jogi és Nemzetközi Besorolási Osztályának igazgatója, Marcus Höpferger, a földrajzi eredet védelmének – különböző jogi tradíciókon és eltérő történelmi-gazdasági körülményeken alapuló – rendszereit négy nagy kategóriába sorolta. E kategóriák: a `tisztelességtelen verseny és *passing-off*`, a `védelem eredetmegjelölések és regisztrált földrajzi árujelzők *sui generis* modellje`, az `együttes és tanúsító védjegyek`, valamint a `védelem közgazdasági rendszerei`. Kiemeli ugyanakkor, hogy a földrajzi eredet védelmével kapcsolatban számos nemzeti jogszabály és szabályzat létezik, ami miatt e rendszerek négy kategóriába történő besorolása nem tükrözi igazán pontosan a tagországokban található valamennyi rendszert. Ezért elképzelhetőnek tartja, hogy létezik a földrajzi árujelzők védelmének egy olyan rendszere valamely állam(ok)ban, amely nem szükségképpen esik a meghatározott négy kategóriába. Fontosnak tartotta továbbá hangsúlyozni azt, hogy az egyes kategóriák nem kizárólagosak. Éppen ellenkezőleg, gyakorta találkozhatunk egyszerre a különböző kategóriák együttes alkalmazásával. A helyzetet bonyolítja az is, hogy a különböző termékkategóriákban eltérő védelmi rendszerek működhetnek.⁴ Höpferger fenntartásaival egyetértve, a következőkben kísérletet teszek a négy kategória rövid, összefoglaló bemutatására.

1. `Tisztelességtelen verseny (a) és *passing-off* (b)`:

(a) A tisztelességtelen verseny és a szellemi tulajdon kapcsolata visszavezethető egészen a Párizsi Uniós Egyezményig⁵ (PUE), amelynek 1. cikke az ipari tulajdon tárgyai között nevesíti a tisztelességtelen verseny elleni védekezést is. E kategóriához kapcsolódó rendszerek lényege: annak érdekében, hogy a földrajzi árujelző tisztelességtelen verseny elleni keresetben kifogásolt jogosulatlan felhasználását megvédjék, a sértettnek be kell bizonyítania, hogy a jogosulatlan fél félrevezetően használja a földrajzi árjelzőt, valamint azt, hogy a kár ennek a használatnak az eredménye. Egy ilyen próbálkozás akkor sikeres, ha a földrajzi árjelző megkülönböztető jelleget hordoz. A földrajzi árujelzők védelmének tisztelességtelen verseny elleni rendszerei kiegészülhetnek továbbá egy olyan speciális törvényi védelemmel is, amelynek tárgya a nem regisztrált földrajzi árujelzők elleni védelem. Ilyenre találunk példát az 1994-es német védjegy törvény 126-129. szakaszaiban, amelyek alapján a jogosult védelmet kaphat a bíróságtól nem regisztrált földrajzi árujelzőjének jogosulatlan használójával szemben, és kártérítést is követelhet. A német védjegy törvény ezen rendelkezései a tisztelességtelen verseny elleni bírósági gyakorla-

⁴ Marcus Höpferger: Geographical indications in the international arena the current situation, in: *International Symposium on Geographical Indications (WIPO and SAIC)*, (Peking, Kína, 2007. június 26-28.) 4. o.; forrás: http://www.wipo.int/meetings/en/details.jsp?meeting_id=13243; letöltés ideje: 2007. november 3.

⁵ Magyarországon kihirdette az 1970. évi 18. törvényerejű rendelet.

ton nyugszanak. Höpferger e kategóriába illeszti be egyébiránt a fogyasztóvédelmet is.⁶

(b) A *passing-off* kategóriába tartozó rendszerek esetén, a civiljogi hagyományok alapján, a szerződésen kívüli károkozás joga (*tort law*) képezi a földrajzi árujelzők védelmének az alapját. A *common law* tradíciót követő országokban a sérelem alapja, hogy a felperes azért veszíti el az ügyfeleit/vásárlóit, mert az alperes félrevezeti őket, és elhitheti velük, hogy a felperes termékeit vásárolták, míg valójában az alperes termékeihez jutottak hozzá. E kategóriába tartozó jogrendszerek esetén a felperesnek kell bizonyítania, hogy a termékhez, amelyen a földrajzi árjelzőt általában használják, és amelyet forgalmaz, jó hírnév kapcsolódik. Neki kell bizonyítania azt is, hogy az alperes hamis színben tünteti fel a valóságot, félrevezetve a nyilvánosságot azzal, hogy a termékek, melyeket az alperes ajánl, tőle származnak, és valószínűleg az ilyen félrevezetés miatt kárt szenved.⁷

2. A *sui generis* védett eredetmegjelölések és regisztrált földrajzi árujelzők kategóriájába sorolható rendszereket Höpferger a szőlészet-borászat szektor – XIX. században kialakult – szabályozására vezeti vissza. Az ilyen *sui generis* védelem speciális törvényi vagy rendeleti elismerésen alapul. Lényegében a francia eredetvédelmi rendszer és a közösségi földrajzi árujelzők védelmét szolgáló rendszer hozható fel példaként.⁸

3. Az *együttes és tanúsító védjegyek* kategória a védjegyjogon alapul. A tanúsító védjegyek esetén érvényesül a *tulajdonos nem felhasználó* elv. A tanúsító védjegy jogosultja a tanúsító védjegyet maga nem használhatja, engedélyezheti viszont annak használatát az előírt minőségi követelményeknek megfelelő árukkal vagy szolgáltatásokkal kapcsolatban. Az együttes védjegy inkább formájában, mint tartalmában különbözik a tanúsító védjegytől. Az együttes védjegy jogosultja ugyanis egy jogi személy, mint amilyen kereskedelmi egyesület, vagy a termelők egyesülete, és ez a jogosult ad engedélyt a védjegy használatára a saját tagjainak.⁹ Mivel a földrajzi árujelzők és a védjegyek között nagyon szoros kapcsolat áll fenn, ezért a viszony tisztázására a későbbiekben még kiemelt figyelmet fordítok.

4. A *védelem közigazgatási rendszereinek* kategóriája azon rendszereket foglalja magában, amelynek tipikus képviselői a borokra vonatkoznak. Itt ahhoz, hogy egy földrajzi árujelzőt valamely terméken használni lehessen, szükséges az, hogy a konkrét terméket egy adminisztratív engedélyezési eljárás során ellenőrizzék, azon szempontból, hogy a termék eleget tesz-e földrajzi árujelzőhöz tartozó lényeges jogi követelményeknek. Amennyiben az eljárás során nem kap a termék engedélyt, akkor pl. a címkéjén nem lehet feltüntetni a kért földrajzi eredetet.¹⁰ A borok esetén magam ilyennek tartom az EK azon rendelkezéseit (pl. az 1493/1999/EK tanácsi rendelet), amely alapján a m.t. minőségi borokat egy analitikai és érzékszervi vizsgálatnak kell alávetni.

⁶ Höpferger: i.m. 4-5. o.

⁷ Uo. 5-6. o.

⁸ Uo. 6-7. o.

⁹ Uo. 7-8. o.

¹⁰ Uo. 8. o.

2. A multilaterális megállapodásokban található földrajzi árujelzők fogalmi meghatározása

A következőkben megkísérlem sorra venni a legfontosabb földrajzi árujelző típusokat a nemzetközi megállapodások tükrében. Ami ugyanis megfigyelhető a nemzetközi-közösségi-nemzeti előírások elemzésénél, hogy a legkülönbözőbb földrajzi árujelző fogalmakkal találkozhatunk. A nehézséget némileg növelheti a nemzetközi-közösségi jogszabályok elnevezéseinek néhol problémás magyar fordítása is. A következőkben összeszedett fogalmak részletesebb elemzésével a hatályos joganyag bemutatásánál foglalkozom.

Elsőként rögzíteni kívánom azt, hogy magam a 'földrajzi árujelző' megnevezést a magyar 1997:XI. tv. alapján használom a korábban említett, *sui generis* jogintézmények általános kategóriájaként. Az ide kapcsolódó pl. angol nyelvű szakirodalomban tipikusan 'geographical indication' néven jelölik ezt, a vonatkozó jogintézmény-típusokat átfogó kategóriát. Nem mellékesen a közösségi rendszer egyik alkategóriáját – amit magyar nyelven 'földrajzi jelzésnek' fordítottak – az angol nyelvű dokumentumokban ugyanakkor szintén 'geographical indication' megnevezéssel illetnek, ami nem könnyíti meg a helyzetünket...

Nemzetközi szinten gyakorlatilag három kategóriával érdemes foglalkozni. Az első két típust már a PUE is említi.¹¹ Ezek a 'származási jelzés' és az 'eredetmegjelölés'. Ezen jogintézmények fogalom-meghatározásait ugyanakkor nem tartalmazza a PUE. A származási jelzés fogalmát a Madridi Megállapodásból lehet kikövetkeztetni; míg a Lisszaboni Megállapodás tartalmazza az eredetmegjelölés fogalmát. A nemzetközi szinten meghatározó harmadik nagy kategória a TRIPS Megállapodásban rögzített 'földrajzi megjelölés'. Ezek alapján:

1. A származási jelzés fogalma a Madridi Megállapodás¹² szövegének értelmezése alapján olyan árujelző, amely közvetlenül vagy közvetve utal egy termék származási országára vagy a származási országra található valamilyen helyre.

2. Az eredetmegjelölés fogalma a Lisszaboni Megállapodás¹³ alapján valamely ország, táj vagy helység földrajzi neve, ha azt olyan ottani származású termék megjelölésére használják, amelynek minőségét vagy jellegét – kizárólag vagy lényegében – a földrajzi környezet határozza meg, a természeti és emberi tényezőket is beleértve.

3. A földrajzi megjelölés TRIPS Megállapodás szerinti meghatározása:¹⁴ a földrajzi megjelölés valamely részes állam területéről, vidékéről vagy helységéből származó olyan termékre vonatkozó megjelölés, amelynek meghatározott minőségét, hírnevét vagy egyéb jellemzőit lényegében a földrajzi eredet határozza meg.

¹¹ Lásd PUE 1. cikk.

¹² Lásd az 1967. évi 7. tvr. 1. cikk (1) bek.: „Minden olyan hamis vagy megtévesztő jelzést viselő árut, amely akár közvetlenül, akár közvetve származási ország, illetve hely gyanánt ennek a Megállapodásnak a hatálya alá tartozó országoknak egyikét, illetve ezek valamelyikében fekvő helyet tüntet fel, bármelyik említett országba történő behozatal alkalmával le kell foglalni.”

¹³ Lásd az 1982. évi 1. tvr. 2. cikk (2) bek.

¹⁴ Lásd TRIPS Megállapodás 22. cikk (1) bek.

A fogalmak összehasonlítása alapján gyakorlatilag két szempont érdemel különös kiemelés. Az egyik szempont, hogy az adott földrajzi árujelző milyen szoros minőségi kapcsolatot fejez ki a termék és az adott földrajzi hely között. A másik szempont, hogy a földrajzi származás milyen tényezőket foglal magában (földrajzi, természeti, emberi, etc.). Ezek alapján megállapítható, hogy a származási jelzés a legtagabb kategória, ezt követi a TRIPS földrajzi megjelölése, majd végül a legszűkebb kategória a Lisszaboni Megállapodás eredetmegjelölése.¹⁵

3. A földrajzi árujelzők oltalmának szabályozása és a meghatározó jelentőségű többoldalú nemzetközi megállapodások

A földrajzi származás kereskedelmi jelentőségére már az ókorban felfigyeltek (pl. libanoni cédrus, számoszi és krétai vázák, damaszkuszi penge, etc.), ennek következményeként már ekkortól találkozhatunk a földrajzi eredet védelmével kapcsolatos előírásokkal is.¹⁶ A napjainkat jellemző speciális jogintézmény kialakulásáról azonban csak a XIX. századtól beszélhetünk. Eleinte nemzeti szinten tipikusan védjegy törvényekben (Franciaország – 1857, Olaszország – 1868, USA – 1881, Magyarország – 1890) jelent meg a földrajzi eredet védelme a földrajzi eredetet tartalmazó védjegyek révén. Ezt követően az előírások egységesítése és hatékonyabb védelme céljából hamarosan nemzetközi jogi dokumentumok szabályozási tárgyai vá lettek az ezzel kapcsolatos jogintézmények.¹⁷

A nemzetközi szintér első kiemelkedő megállapodása a PUE (1883), amely az iparjogvédelem tárgyai között nevesítette az eredetmegjelölést és a származási jelzést. Ezt követően született meg a származási jelzésekkel kapcsolatban az a Madridi Megállapodás (1891), amelyik több szempontból sem tudott meghatározó jelentőségre szert tenni. Az 1927-ben megalakult OIV időről-időre kidolgozza a boreredetvédelem, s közvetve a borszektoron túlmutató eredetvédelmi útmutatásait. 1958-ban fogadták el az eredetmegjelölések nemzetközi oltalmára és lajstromozására vonatkozó Lisszaboni Megállapodást, amely a védelem magas fokát hozza létre, azonban nem tudott olyan népszerűségre szert tenni tagjai számát illetően, mint a GATT-WTO keretében elfogadott TRIPS Megállapodás.

3.1. A Párizsi Uniós Egyezmény. A Párizsi Uniós Egyezmény¹⁸ máig meghatározó jelentőséggel bíró nemzetközi megállapodás, amely fontos kiindulási alapot biztosít az iparjogvédelem területén. A PUE jelentősége a földrajzi árujelzők esetén többek között abban áll, hogy az ipari tulajdon körébe sorolja a származási jelzést

¹⁵ Höpferger: WIPO: Current developments within the field of geographical indications, *AIDV/IWLA Bulletin*, (1999) 20., 23-25. o.

¹⁶ Lásd Tattay: *Az árujelzők kialakulásának és felhasználásának kezdetei*, Budapest, Gépirat, 1999. Tattay: A kínai porcelántól a csabai kolbászig, *Propaganda - Reklám*, (1993) 1., 11. o.

¹⁷ Tattay: *A bor és az agrártermékek eredetvédelme*, Budapest, Mezőgazda Kiadó, 2001, 15. o.

¹⁸ Magyarországon kihirdette az 1970. évi 18. törvényerejű rendelet az ipari tulajdon oltalmára létesült uniós egyezmények 1967. július 14-én Stockholmban felülvizsgált, illetve létrehozott szövegének kihirdetéséről. Magyarország az egyezmények megerősítő okiratait 1969. december 18-án helyezte létbe.

és az eredetmegjelölést.¹⁹ A PUE hatálya az ipari és kereskedelmi szektoron kívül kiterjed többek között a mezőgazdaságra is (valamint *expressis verbis* a borokra).²⁰ Az Egyezmény tiltja azt, hogy a termék származását közvetve vagy közvetlenül hamisan jelöljék.²¹ Fontos hangsúlyozni, hogy a PUE pusztán a hamis származási jelölést tiltja, amely kitétel még jobban szűkíti a PUE alkalmazhatóságát, szemben a Madridi Megállapodással, amely nem csupán a hamis ellen véd, hanem azok ellen is, amelyek szó szerint igazak, de ennek ellenére félrevezető (pl. homonim megjelölés).²²

A hamis árujelzéssel ellátott árut a behozatalkor az egyezményben részes országokban le kell foglalni. Ha valamelyik ország jogszabályai a behozatal alkalmával a lefoglalást nem engedik meg, azt behozatali tilalommal vagy a belföldön való lefoglalással kell pótolni.²³

3.2. A Madridi Megállapodás. A Madridi Megállapodás²⁴ nem tartalmazza *expressis verbis* a származási jelzés fogalmát, annak tartalmi jellemzői mégis viszonylag jól körülhatárolhatók az egyezmény szövegéből. A Madridi Megállapodás a PUE rendelkezéseivel szemben immáron védelmet biztosít a hamis származási jelzések túl a megtévesztő jelzésekkel szemben is.²⁵ A Madridi Megállapodás – nehezen értelmezhető²⁶ – rendelkezéseket tartalmaz a borászati termékek vonatkozásában. Eszerint minden országban a bíróság dönt arról, hogy fajtameghatározó jellege folytán mely elnevezés nem esik a megállapodás rendelkezései alá, e fenntartás azonban a borászati termékek származási helyének egyes vidékek szerinti megjelölésére nem alkalmazható.²⁷ A Madridi Megállapodás nem növeli jelentősen a származási jelzések védelmének azon szintjét, amelyet a PUE lefektetett. Tekintettel továbbá arra, hogy a tagság létszáma (34) korlátozott, a Madridi Megállapodás nem ért el megfelelő gyakorlati eredményt.²⁸ Mindehhez hozzájárult az is, hogy az egyezmény rendelkezései nem bírnak elegendő kényszerítő erővel.²⁹

3.3. A Lisszaboni Megállapodás. A Lisszaboni Megállapodás³⁰ (LM) a WIPO Nemzetközi Irodája által vezetett *sui generis* regisztrációs rendszert hozott létre a

¹⁹ PUE 1. cikk (2) bek.

²⁰ PUE 1. cikk (3) bek.

²¹ PUE 10. cikk (1) bek.

²² Höpperger: Geographical indications in the international arena the current situation 9-10. o.

²³ PUE 9. cikk.

²⁴ Magyarországi kihirdetéséről lásd az 1967. évi 7. törvényerejű rendelet az ipari tulajdon oltalmára létesült uniós egyezmények Lisszabonban az 1958. évi október 31. napján és Nizzában az 1957. évi június 15. napján felülvizsgált, illetve létrehozott szövegének kihirdetéséről.

²⁵ Madridi Megállapodás 1. cikk (1) bek.

²⁶ Höpperger: Geographical indications in the international arena the current situation 10. o.

²⁷ Madridi Megállapodás 4. cikk.

²⁸ Höpperger: Geographical indications in the international arena the current situation 10. o.

²⁹ Így pl. a Madridi Megállapodás 3. cikke is lehetőséget ad a rendelkezések figyelmen kívül hagyására. Daniel Hangard: Protection of trademarks and geographical indications in France and the European Union, in: *Symposium on the international protection of geographical indications (WIPO)*, (Melbourne, Ausztrália, 1995. április 5-6.) Genf, WIPO, 1995, 67. o.

³⁰ Magyarországi kihirdetéséről lásd az 1982. évi 1. törvényerejű rendelet az eredetmegjelölések oltalmára és nemzetközi lajstromozására vonatkozó Lisszaboni Megállapodásnak, az 1967. évi július hó 14. napján Stockholmban felülvizsgált szövege kihirdetéséről.

Párizsi Unión belül működő „Külön Unió” létrehozásával.³¹ A rendszer kiindulási alapot képez más eredetvédelmi rendszerek, pl. a TRIPS Megállapodás számára, még akkor is, ha a LM-tól jelentősen eltérő modellt hozott létre.

A LM 1966. szeptember 25-ei hatályba lépése óta a 2007-es adatok alapján 26 ország része, 882 db eredetmegjelölést regisztráltak, amelyből 2007-ben 808 volt hatályban.³² Így például Magyarország boraival kapcsolatban a Tokaj, Mór, Balatonmellék, Somló, Balatonfüred-Csopak, Eger, Debrő, Badacsony, Villány-Siklós, Pécs-Mecsek, Verpelét, Sopron, Szekszárd eredetmegjelöléseket vették nyilvántartásba.³³

Az eredetmegjelölés fogalma a megállapodás alapján „valamely ország, táj vagy helység földrajzi neve, ha azt olyan ottani származású termék megjelölésére használják, amelynek minőségét vagy jellegét - kizárólag vagy lényegében - a földrajzi környezet határozza meg, a természeti és emberi tényezőket is beleértve.” A LM meghatározza továbbá a származási országot is. Ez olyan ország, amelynek neve a terméket hírnevessé tette, vagy ahol az eredetmegjelölés hírnevét adó vidék vagy helység fekszik.³⁴ A származási ország definíciója tehát megköveteli azt, hogy a konkrét terméknek legyen hírneve, és hogy a terméknek az eredetmegjelölés az, amely megadja ezt a hírnevet. A hírnevnek a bejegyzéskor mindazonáltal csak a származási országban kell fennállnia, a más LM-tagállamban nem.³⁵

Az eredetmegjelölés definíciójával kapcsolatban három elem érdemel kiemelés. Egyrészt azon kitétel, amely szerint az eredetmegjelölés `valamely ország, táj vagy helység földrajzi neve`, azt jelenti, hogy a megjelölésnek olyan megnevezésből kell állnia, ami kapcsolódik a származási ország valamely elismert földrajzi egységéhez. Ez nem csak azokat az eseteket foglalja magában, amikor az eredetmegjelölés magából a földrajzi névből áll, hanem azokat is, amelyekben az eredetmegjelölésnek csak egy eleme a földrajzi név (`Olives de Nyons`), vagy amikor a földrajzi név melléknévi formában van (pl. amikor Skócia – `Scotland` neve melléknévi alakban utal a konkrét földrajzi helyre: `Scotch`). Az eredetmegjelölés definíciójával kapcsolatban másrészt azt kell kiemelni, hogy az eredetmegjelölés a termék azonosítására szolgál, ahhoz hasonlóan, ahogyan egy konkrét védjegy is azonosít egy terméket vagy szolgáltatást. Harmadszor értelmezésre szorul a definíció azon eleme is, amely szerint a termék minőségét vagy jellegét kizárólag vagy lényegében a földrajzi környezet határozza meg. A LM a földrajzi környezetbe beleérti a természeti tényezőket (mint amilyen a talaj vagy a klíma), és az emberi tényezőket (pl. tradicionális módszereket) is.³⁶ A LM definíciójának ezen eleme alapvetően külön-

³¹ LM 1. cikk.

³² Matthijs Geuze: Let's have another look at the Lisbon Agreement: Its terms in their context and in the light of its object and purpose, in: *International Symposium on Geographical Indications (WIPO and SAIC)*, (Peking, Kína, 2007. június 26-28.) 2. o.
forrás: http://www.wipo.int/meetings/en/details.jsp?meeting_id=13243;
letöltés ideje: 2007. november 3.

³³ Szabó Ágnes: Borcímkék és védjegyek, *Borászati Füzetek*, 18 (2006) 1., 16. o.

³⁴ LM 2. cikk.

³⁵ Geuze: i.m. 6. o.

³⁶ Geuze: i.m. 5. o.

bözik a TRIPS meghatározásától, amely nem tekinti a földrajzi eredet részének az emberi tényezőket.

A megállapodás szerint az eredetmegjelölés akkor kaphat nemzetközi oltalmat, ha a származási országban is e minőségében oltalommal rendelkezik.³⁷ A származási ország szabadon határozhatja meg azokat a módszereket, amelyekkel hivatalosan elismeri és oltalom alá helyezi a kérdéses eredetmegjelölést. A LM nem követeli meg, hogy ez az oltalom feltétlenül egy törvénybe foglalt *sui generis* eredetmegjelölési rendszeren alapuljon. Az effajta oltalmat létrehozhatja jogszabályi rendelkezés, hatósági rendelkezés, vagy bírósági határozat is.³⁸ A nemzetközi oltalom egyébiránt más szempontból is szoros kapcsolatban áll a származási ország oltalmával. A nemzetközi lajstromozás által biztosított oltalmat ugyanis nem szükséges megújítani, az mindaddig fennáll, amíg az eredetmegjelölés oltalomban részesül saját származási országában.³⁹

A LM modelljével kapcsolatban megfigyelhető bizonyos hasonlóság a madridi rendszerrel, lévén lehetőséget ad az ipari tulajdon bejegyzésére nemzetközi szinten. A LM a madriditól eltérő módon jelöli ki azonban azon oltalom hatáskörét, amelyet a származási országtól eltérő LM tagállamoknak biztosítaniuk kell. A LM nem tartalmaz ugyanis olyan kikötést, amely szerint a LM tagállamoknak biztosítaniuk kellene – a később pl. a TRIPS Megállapodásban rögzített – nemzeti elbánás elvét. Ehelyett egy minimális védelmi szintet határoz meg, amelyet a tagállamoknak alkalmazniuk kell a LM alapján nemzetközi lajstromba felvett eredetmegjelölésekkel kapcsolatban.⁴⁰ Így például a LM 3. cikke alapján „oltalmat kell biztosítani bármely visszaéléssel vagy utánzással szemben még akkor is, ha a termék valóságos eredetét is feltüntetik, vagy ha a megjelölést fordításban vagy `fajta`, `típusú`, `-szerű`, `utánzat`, illetve hasonló kifejezéssel együtt alkalmazzák”. A későbbiekben elemzésre kerülő TRIPS Megállapodás hasonló szintű oltalmat csak a szeszes italokkal illetve borokkal kapcsolatban követel ill. enged meg. A LM továbbra is biztosítani kívánja ugyanakkor a LM tagállamokban már – nemzetközi szerződések, nemzeti jogszabályok, vagy bírósági határozatok alapján – létező védelmi szintet.⁴¹ A nemzetközi szerződések között a LM nevesíti a PUE-t és a származási jelzések oltalmáról rendelkező Madridi Megállapodást; ám a felsorolás nem teljes, így beleérthetők pl. kétoldalú egyezmények és a TRIPS is.⁴²

Mivel napjaink egyik aktuális kérdése a TRIPS Megállapodás keretében megalkotni kívánt regiszter, ezért szükségesnek tartok kitérni a LM regisztrációs eljárására.⁴³ Az eredetmegjelöléseket – a nemzeti jogszabályok szerint a jelzés használatára jogosult természetes vagy jogi személynek, illetve közületnek vagy magánszemélynek a nevére – a LM tagállamok hivatalainak kérelmére a Nemzetközi Iroda lajstromozza. A Nemzetközi Iroda a lajstromozásról haladéktalanul értesíti a LM

³⁷ LM 1. cikk (2) bek.

³⁸ Geuze: i.m. 4. o.

³⁹ LM 6-7. cikk.

⁴⁰ Geuze: i.m. 5-6. o.

⁴¹ LM 4. cikk.

⁴² Fausto Capelli: Names of origin of agricultural produce and foodstuffs in the context of International Law and Community and National regulations, *AIDV/IWLA Bulletin*, (2000) 21., 43-44. o.

⁴³ LM 5. cikk.

tagországok hivatalait, és időszaki lapjában közzéteszi a lajstromozást. Ezt követően bármely részes tagország hivatala kijelentheti, hogy nem biztosítja annak az eredetmegjelölésnek az oltalmát, amelynek lajstromozásáról értesítést kapott. Az elutasításnak két lényegi feltétele van. Egyrészt e nyilatkozatnak tartalmaznia kell az elutasítás indokait. Ilyen ok lehet, pl. ha (a) az eredetmegjelölés általános megnevezéssé vált a területén; (b) az eredetmegjelölés nem felel meg a LM meghatározásának; (c) az érintett országban ütközik egy már védett védjeggyel vagy egyéb joggal.⁴⁴ Másrészt a lajstromozásról szóló értesítés kézhezvételétől számított egyéves határidőn belül kell megküldeni az elutasító nyilatkozatot a Nemzetközi Irodának. Utóbbi feltétellel kapcsolatban hangsúlyozni kell, hogy a részes országok hivatalai az egyéves határidő eltelte után ilyen nyilatkozatot nem tehetnek.

A Nemzetközi Iroda a lehető legrövidebb időn belül közli a származási ország hivatalával az elutasító nyilatkozatokat. Az érdekelt, akit nemzeti hivatala értesít a másik ország nyilatkozatáról, ebben a másik országban minden bírósági vagy államigazgatási utat igénybe vehet, amely a szóban forgó ország állampolgárainak rendelkezésére áll a jogsérelem orvoslására.

Ha valamelyik ország nemzetközi lajstromozás alapján olyan megjelölésre biztosít oltalmat, amelyet ebben az országban harmadik személy már az értesítést megelőző időpont óta használ, az ország illetékes hivatala e harmadik személy részére két évet meg nem haladó halasztást adhat a megjelölés használatának abbahagyására, feltéve, hogy erről a Nemzetközi Irodát a fenti egyéves határidő elteltét követő három hónapon belül értesíti.

3.4. Az OIV és a bor-eredetvédelem. A földrajzi árujelzők jelentős részét alkotják a borok földrajzi árujelzői. A mennyiségi jelentőségen túl a borok földrajzi árujelzőinek oltalmára vonatkozó szabályok a földrajzi árujelzők jogintézményének fejlődésében is jelentős szerepet töltek illetve töltenek be. Erre vonatkozó példákat találunk, mind tagállami, mind közösségi, mind nemzetközi szinten. Így a francia eredetvédelmi rendszerben a borok eredetmegjelölésében nagy szerepet játszó INAO hatásköre fokozatosan túllépett a borok és más szeszes italok tárgyi hatályán, és napjainkra kiterjedt az összes termék eredetvédelmére. De az EK-n belül létrejött közösségi földrajzi árujelzők rendszerének ihletője is maga a borszabályozás volt. A későbbiekben kifejtem azt is, hogy a nemzetközi jog szintjén is (a TRIPS borokra és szeszes italokra vonatkozó 23. cikkének más termékekre való kiterjesztése) megfigyelhető az ágazati rendszer hatása az áruk/szolgáltatások szélesebb körét érintő földrajzi árujelzős rendszerre. Az egymásra hatás mindazonáltal nem egyirányú. Így a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek során már beváltak tekinthető közösségi rendszerhez nagyban hasonló szisztémát vezettek be az új borpiaci rendtartáson (479/2008/EK rendelet) keresztül a borokra is.

⁴⁴ Geuze: i.m. 7. o. Ilyen eset volt a perui 'Pisco' eredetmegjelölés esete, amely ellen Chile részleges kifogást támasztott, nevezetesen, hogy Chilében már létezik a chilei 'Pisco' oltalma. Ennélfogva a nemzetközi oltalom a perui eredetmegjelölésre minden országban fennáll, kivéve Chilét. Geuze: i.m. 9. o.

A Nemzetközi Szőlészeti és Borászati Szervezet (OIV) a bor-eredetvédelem számos aspektusával foglalkozott. A következőkben ezekből emelek ki néhányat a teljesség igénye nélkül.⁴⁵

1. Az OIV már 1927-es megalapítása óta kísérletezik az eredetmegjelölés meghatározásával. Végül az 1937-es Szőlészeti Konferencián, majd az 1947-es Közgyűlésen kapott felhatalmazást a Hivatal az eredetmegjelölés definiálására. Az ennek kapcsán kidolgozott fogalmi elemek köszöntek vissza a Lisszaboni Megállapodásban is tíz évvel később.⁴⁶

A földrajzi árujelzők meghatározásának hatályos szabályaival találkozhatunk a címkézés viszonylatában. Az OIV, hasonlóan az EK rendszeréhez, megkülönbözteti az `elismerett földrajzi jelzés` (*recognised geographic indication*) és az `elismerett eredetmegjelölés` (*recognised appellation of origin*) fogalmakat.

Az elismert földrajzi jelzés egy ország, régió vagy hely neve, amelyet egy ezen pontosan körülhatárolt országból, régióból, helyről vagy területről származó termék megjelölésére használnak, és melyet az érintett ország illetékes hatóságai ilyenként elfogadtak. A borok vonatkozásában egy ilyen földrajzi név elismerése összekapcsolódik azzal, hogy a termék minőségét és/vagy jellegzetességét a földrajzi környezet – beleértve a természeti és emberi tényezőket – határozta meg. A meghatározás fogalmi eleme továbbá az, hogy a bor alapját képező szőlőt abban a meghatározott országban, régióban, helyen vagy területen kellett szüretelték.⁴⁷

Az elismert eredetmegjelölés egy ország, régió vagy hely neve, amelyet egy ezen pontosan körülhatárolt országból, régióból, helyről vagy területről származó termék megjelölésére használnak, és melyet az érintett ország illetékes hatóságai ilyenként elfogadtak. A borok vonatkozásában – eltérően az elismert földrajzi jelzéstől – az elismert eredetmegjelölés olyan termékre vonatkozik, amelyek minősége vagy jellegzetességei kizárólag vagy lényegében a földrajzi környezetnek – beleértve a természeti és emberi tényezőket – tulajdonítható. A meghatározás fogalmi eleme továbbá az, hogy a bor alapját képező szőlő szüretének, valamint feldolgozásának e meghatározott országban, régióban, helyen vagy területen kell történnie.⁴⁸ Az OIV fogalom-meghatározása alapvetően megfeleltethető a Lisszaboni Megállapodás fogalmi bázisán megszervezett közösségi rendszernek.

2. Az OIV sokat foglalkozott az utóbbi időkben a `terroir` fogalmának meghatározásával. A *terroir* francia kifejezés lényegében a francia eredetvédelmi rendszer földrajzilag meghatározható bázisát képezi, azonban a földrajzi körülhatároláson túl még nagyon sok minden mást magában foglal. Azt is mondhatnánk megítélés szerint, hogy a *terroir* a *sui generis* eredetvédelmi rendszerek önálló létének egyik forrása.

⁴⁵ Az OIV földrajzi árujelzőkkel is kapcsolatba hozható címkézési előírásainak fejlesztéséhez lásd Vincent E. O'Brien: Harmonised International Wine Label, *AIDV/IWLA Bulletin*, (2000) 21., 33-35. o.

⁴⁶ Robert Tinlot: Activities of the International Vine and Wine Office (IWO) concerning the international protection of geographical indications, in: *Symposium on the international protection of geographical indications (WIPO)*. (Madeira, Portugália, 1993. október) Genf, WIPO, 1994, 143. o.

⁴⁷ OIV: *International standard for the labelling of wines and spirits of vitivinicultural origin*. Párizs, 2005, 4. o.

⁴⁸ Uo. 5. o.

Az európai származáshely-megnevezések kapcsán született meg az OIV *terroir* fogalma. A *terroir* először 1994-ben került az OIV vizsgálódásának hatókörébe, amellyel kapcsolatban 1996-ban megalakították a Szőlészeti Bizottság keretében működő Szőlészeti Zonalitás munkacsoportot.⁴⁹ A számos témában összehívott konferencia végén 10 év után alkották meg az OIV *terroir* fogalmát, továbbá megállapították, hogy nemzetközi szinten a *terroir* szót fordítás nélkül, eredetiben használják. Az OIV szintetizáló meghatározását megelőzően érdemes szót ejteni néhány egyszerűsítésre törekvő elméletről, amelyek végeredményben nem voltak képesek a *terroir* mibenlétének teljességét megragadni. Sokaknak például (Jacques Mesnier) a *terroir* a talaj, az éghajlat, a szőlő és bor kapcsolatát jelentette.⁵⁰ Ez a fogalom azonban abszolút figyelmen kívül hagyja az emberi tényezőkön alapuló hagyományos termelési módszereket. Mások (a geográfusok egy része, pl. Roger Dion) számára a *terroir* tisztán emberi és társadalmi meghatározottságú. Megítélésük szerint ugyanis bizonyos AOC borvidékek olyan nagy kiterjedésűek, hogy azok esetében nehéz pl. egységes talajtípusokról beszélni. Ezek a francia borvidékek tipikusan nagy folyók (Loire, Garonne, Rhône) mentén elhelyezkedve a folyók, mint kommunikációs tengelyek nyújtotta előnyöket igyekeztek kihasználni.⁵¹

Az OIV *terroir* fogalmának kiindulási alapját képező meghatározást végül az INAO és az INRA (francia Nemzeti Agrárkutató Intézet) dolgozta ki: „a *terroir* lehatárolt földrajzi hely, amelyet egy emberi közösség hoz létre történelme során, kollektív termelési tudás, ami a fizikai és biológiai környezet kölcsönhatás rendszerén, valamint az emberi tényezők együttesén alapul.”⁵² Az OIV fogalom (2005) ezen meghatározást lényegében a tájképi dimenzióval egészíti ki: „A *terroir* különleges, lehatárolt földrajzi terület, amelyen az ott élő emberi közösség a fizikai, biológiai környezet és az emberi tényezők összessége közötti kölcsönhatásokon alapuló, kollektív tudást halmoz fel. Az ily módon a szőlőtermő *terroir* egységek méretéhez igazított technikai útmutatók kidomborítják az eredetiséget, és az eredeti földrajzi hely javát szolgálva hírnevet szereznek. A *terroir* ugyanígy részt vesz a specifikus tájjellemzők és a terület értékének kialakításában.”⁵³

Megítélésem szerint a magyar termőhelyek még nem mindenben felelnek meg az OIV *terroir* fogalmában található kritériumoknak. A jövőben, amennyiben továbbra is a francia borjog által nagyban meghatározott közösségi, *sui generis* eredetvédelmi rendszer részesei kívánunk lenni, célszerűnek tartanám, ha elmaradásainkat mihamarabb pótolnánk.

3. Az OIV állást foglalt a földrajzi árujelzők és a védjegyek összeütközése tárgyában is.⁵⁴ Megállapítható, hogy e téren az OIV szükségesnek tartja az elfogadott

⁴⁹ Jacques Fanet: A *terroir* meghatározása, *Bor és Piac*, 7 (2007) 6-7., 4. o.

⁵⁰ Fanet: i.m. 5. o.

⁵¹ Fanet: i.m. 5. o.

⁵² Fanet: i.m. 7. o.

⁵³ Fanet: i.m. 8. o.

⁵⁴ OIV: 3/1995 Résolution Eco. A határozatról lásd még Marie-Hélène Bienaymé: Conflicts between trademarks and geographical indications – The point of view of INAO, in: *Symposium on the international protection of geographical indications (WIPO)*, (Melbourne, Ausztrália, 1995. április 5-6.) Genf, WIPO, 1995, 190. o.

földrajzi jelzések, az elfogadott eredetmegjelölések, az elfogadott hagyományos megnevezések védelmének azonos szintjét. A földrajzi árujelzők és védjegyek összeütközése során az OIV az elsőbbség elve alapján látja feloldhatónak az ellentmondást.⁵⁵

4. Az OIV egy határozatában⁵⁶ foglalkozott a földrajzi árujelzők és homonimek kérdésével is. A homonim földrajzi jelzések szabályai lényegében nem mások, mint két földrajzi árujelző közötti konfliktus rendezésének szabályai.⁵⁷ A homonim megjelölés problémája termőhelyek nevének azonosságát foglalja magában.⁵⁸ Az OIV a határozat elfogadásakor figyelemmel volt a TRIPS Megállapodás 23. cikk (3) bekezdésére, amely a borok homonim jelölésével foglalkozik (lásd még később).

Az OIV azt ajánlja, hogy a homonimek közötti megkülönböztetés során a következőkre kell tekintettel lenni: a származási országban alkalmazott hivatalos elismerés, a név használatának időbeli hossza, a jóhiszemű használat fennállása, a címkézéssel kapcsolatos marketing szempontok, a fogyasztók megtévesztésének tilalma. A homonim megjelölések harmonikus együttélésének lényegi szabálya azon alapul, hogy a fogyasztók megtévesztése nélkül képesek legyünk szavak vagy szimbólumok hozzáadásával megkülönböztetni az `ikerpár` egyik tagját a másiktól.⁵⁹

3.5. A TRIPS Megállapodás eredetvédelmi vonatkozásai

1. A GATT-WTO fordulók egy fontos eredményének számít a szellemi tulajdon terén született TRIPS Megállapodás, amely az eredetvédelem szempontjából is lényeges előrelépéseket könyvelhet el. Így a TRIPS Megállapodás fontos rendelkezéseket tartalmaz mind a védjegyek, mind a földrajzi árujelzők vonatkozásában, lehetővé adva arra, hogy kiforranak például a két jogintézmény kapcsolatát rendező szabályok. Bár a TRIPS Megállapodás a védjegyek szempontjából is nagy jelentőségűnek számít, a földrajzi árujelzők szabályozásában mégis fontosabb szabályozási állomásnak tekinthető. Ezt támasztják alá a földrajzi árujelzők szabályozásában fellelhető, még el nem döntött kérdések is.

A TRIPS Megállapodás ugyanis a földrajzi árujelzőkkel kapcsolatban egy nagyon érzékeny egyezségről tanúskodik egy olyan területen, amelynek megvitatása az egyik legnehezebb feladat volt az Uruguay-i fordulón. A probléma érzékenysége számos tényezőnek tulajdonítható, mint például: az országok nagy része számára a szellemi tulajdonnak ez egy viszonylag új területe volt, miközben sok európai ország rendszerében már jól ismert volt; a földrajzi nevek védelmében használt rendszerek különbözősége; a nézetek közötti eltérés a legalkalmasabb védelmi rendszer

⁵⁵ O'Brien: Appellations of Origin and Brands of Geographical Significance, *AIDV/IWLA Bulletin*, (2000) 23., 34-35. o.

⁵⁶ OIV: *Indications géographiques et homonymes*. 3/1999 Résolution Eco.

⁵⁷ Douglas Reichert: Are conflict rules for geographic indications or trade marks (such as „First in Time”) applicable in conflicts between these two types of intellectual property rights, or not? *AIDV/IWLA Bulletin*, (2004) 34., 21. o.

⁵⁸ Tattay: Gondolatok a földrajzi árujelzők jogi oltalma bevezetéséről, *Magyar Jog*, 44 (1997) 4., 197. o.

⁵⁹ Reichert: i.m. 22. o.

rek tekintetében; a gazdasági és kereskedelmi érdekeltségek.⁶⁰ Utóbbi tényezővel kapcsolatban a TRIPS Megállapodás egy érdekes helyzetet teremtett. Eltérően a WTO-n belüli más esetektől, a földrajzi árujelző egy olyan probléma, amelyben a tagok közötti választóvonal nem egyezik meg az észak-déli megosztással. Ehelyett inkább probléma van a `kivándorló` (Európa, Afrika és Ázsia bizonyos részei) és a `bevándorló` (USA, Ausztrália és Latin-Amerika) országok között. A földrajzi árujelzők hatékonyabb védelme különösen a fejlődő és a legkevésbé fejlett országoknak áll érdekében, mivel számukra fontos a mezőgazdasági, iparművészeti és kézműves termékeik előnyös marketingje. Ezenkívül a földrajzi árujelzők olyan tulajdonságokkal rendelkeznek, amelyek a helyi közösségek és kistermelők szükségleteire válaszolnak: a földrajzi árujelzők közös hagyományokon és közös döntéshozatali folyamatokon alapulnak; jutalmazza a hagyományokat, ugyanakkor figyelembe veszik a tartós fejlődést is; hangsúlyozzák a kapcsolatot az emberi erőfeszítések, a kultúra, az ország, a források és a környezet között; és nem ruházhatók át egyik jogosultról a másikra.⁶¹

A WTO nyomására csökkenő tarifák és a piactámogató eszközök mellett az olyan eszközök, mint a hatékony védelemmel rendelkező földrajzi árujelzők egyre fontosabbá válnak, különösen a kis- és középvállalkozások számára. A hasznos marketing és kereskedelmi eszközök iránti igény, amelyek segítségével versenyezni lehet a globális piacok tömegcikkeivel, egyforma minden olyan termelő számára, aki hagyományos minőségű, specifikus földrajzi származású termékeket állít elő. Így például `Long Jin tea` Kínából; `Darjeeling tea` Indiából vagy `Ceylon tea` Sri Lankáról; `Antigua kávé` Guatemalából; `Kék hegy kávé` Jamaicából, `Veracruz kávé` Mexikóból vagy `Mocha kávé` Jemenből; `Chua kakaó` Venezuelából; `Basmati rizs` Indiából és Pakisztánból, valamint `Jázmin rizs` Thaiföldről; `Phu Quoc halszós` Vietnámból; `Havana szivarok` Kubából és nem mezőgazdasági termékek, mint `Thai selyem` Thaiföldről, `Hereke szőnyegek` Törökországból, `Svájci órák`, `Talavera kerámia` Mexikóból vagy `Arita kerámia` Japánból, `Limoges porcelán` Franciaországból és `Bobo maszkok` Burkina Fasóból. Mathias Schaeli szerint, ezen országok képviselői úgy vélik, hogy csak a TRIPS Megállapodás borokra és más szeszes italok földrajzi árujelzőire vonatkozó kiegészítő védelmi szintjének kiterjesztésével fog a WTO rendszer olyan hasznos és hatékony eszközt biztosítani ezeknek a termelőknek, ami segítségükre lehet a globális piacon történő versenyben. A földrajzi árujelzők védelme – szerinte – előmozdítja a helyi vidéki közösségek fenntartható fejlődését azáltal, hogy elősegíti a minőségi mezőgazdasági és ipari termelést, a foglalkoztatást, támogatja más gazdasági te-

⁶⁰ Thu-Lang Tran Wasescha: Geographical indications in the international arena the current situation, in: *International Symposium on Geographical Indications (WIPO and SAIC)*, (Peking, Kína, 2007. június 26-28.) 2. o.; forrás: http://www.wipo.int/meetings/en/details.jsp?meeting_id=13243; letöltés ideje: 2007. november 3.

⁶¹ Mathias Schaeli: Perspectives for geographical indications, in: *International Symposium on Geographical Indications (WIPO and SAIC)*, (Peking, Kína, 2007. június 26-28.) 2. o. forrás: http://www.wipo.int/meetings/en/details.jsp?meeting_id=13243; letöltés ideje: 2007. november 3.

vékenységek (például a turizmus) megalapozását, és hozzájárul a tradicionális tudáshoz.⁶²

2. A TRIPS II. részének 2. fejezete tartalmazza a védjegyekre vonatkozó minimum standard-előírásokat. A TRIPS Megállapodás meghatározza a védjegyek fogalmát is.⁶³ Eszerint a védjegy bármely jel vagy jelek bármely kombinációja, amely alkalmas valamely vállalkozás áruinak vagy szolgáltatásainak más vállalkozás áruitól vagy szolgáltatásaitól való megkülönböztetésére.⁶⁴ A védjegy oltalom talán legfontosabb tartalmi eleme: a lajstromozott védjegy tulajdonosának kizárólagos jogában áll mindenkit megakadályozni abban, hogy engedélye nélkül a kereskedelemben azonos vagy hasonló megjelöléseket használjon olyan árukra vagy szolgáltatásokra, amelyek azonosak vagy hasonlóak azokhoz az árukhoz vagy szolgáltatásokhoz, amelyek vonatkozásában a védjegy oltalomban részesül, amennyiben az ilyen használat megtévesztésre alkalmas. Azonos jel azonos árukra vagy szolgáltatásokra történő használata esetén a megtévesztésre alkalmasságot vélelmezni kell. A fent említett jogok nem érintik a meglévő korábbi jogokat, és nem befolyásolják a TRIPS Megállapodásban részes államoknak azt a lehetőségét, hogy a használat alapján biztosítsanak jogokat.⁶⁵ A védjegyohtalom hatálya alól a TRIPS Megállapodásban részes államok meghatározott kivételekről rendelkezhetnek, mint például a leíró jellegű kifejezések méltányos használata, feltéve, hogy az ilyen kivételek figyelembe veszik a védjegytulajdonos és harmadik felek jogos érdekeit.⁶⁶

3. A földrajzi árujelzőkre vonatkozó speciális szabályokat a TRIPS Megállapodás II. részének 3. fejezete tartalmazza. Ugyanakkor fontosak a TRIPS Megállapodás más jogszabályhelyei is, így a 3. cikk (nemzeti elbánás), a 4-5. cikkek (legnagyobb kedvezményes elbánás), a III. rész (szellemi tulajdonjogok érvényesítése), a IV. rész (szellemi tulajdonjogok megszerzése és fenntartása, a vonatkozó `felek közötti' eljárások), az V. rész (viták megelőzése és rendezése).

A TRIPS Megállapodás három cikke tartalmaz speciális előírásokat a földrajzi árujelzőkre. Az első cikk (22. cikk) a földrajzi árujelzők általános védelmi szintjét határozza meg. A második vonatkozó cikk (23. cikk) a borokra és szeszes italokra vonatkozó speciális, az általánostól magasabb védelmi szintet állapít meg. A TRIPS

⁶² Schaeli: i.m. 4. o. A kubai szivar hatályos védelmével lásd Adargelio Garrido Grana: Geographical indications and trademarks: combined efforts for a stronger product identity, in: *International Symposium on Geographical Indications (WIPO and SAIC)*, (Peking, Kína, 2007. június 26-28.) forrás: http://www.wipo.int/meetings/en/details.jsp?meeting_id=13243; letöltés ideje: 2007. november 3.

⁶³ A TRIPS Megállapodás védjegy-meghatározásáról, és annak jelentőségéről a földrajzi árujelzőkkel kapcsolatos viszonyban Alexandra Grazioli: The principles of „exclusivity, time and territoriality”: What is their meaning in the context of conflicts between trademarks and geographical indications? *AIDV/IWLA Bulletin*, (2004) 34., 35-43. o.

⁶⁴ Az ilyen jel, különösen szó, beleértve a személyneveket, betűt, számot, ábrás elemet vagy színösszetételt, valamint ezek bármely kombinációját, védjegyként lajstromozható. Amennyiben a jel eleve nem alkalmas a szóban forgó áruk vagy szolgáltatások megkülönböztetésére, a Tagok a lajstromozhatóságot a használat során szerzett megkülönböztethetőséghez köthetik. A lajstromozás előfeltételeként a Tagok megkövetelhetik a jel vizuális érzékelhetőségét. TRIPS Megállapodás 15. cikk (1) bek.

⁶⁵ TRIPS Megállapodás 16. cikk (1) bek.

⁶⁶ TRIPS Megállapodás 17. cikk.

Megállapodás földrajzi árujelzőkre vonatkozó harmadik cikke (24. cikk) pedig – többek között – kivételeket állapít meg.

3.1. A TRIPS Megállapodás 'földrajzi megjelölés' fogalmával⁶⁷ kapcsolatban hangsúlyoznom kell, hogy az csak termékekre vonatkozik, azonban a tagállamok a fogalomba belefoglalhatnak szolgáltatásokat is, mint pl. szállodai, pénzügyi vagy banki, gyógyfürdői, etc. A földrajzi megjelölés definícióját számos tagállam úgy értelmezte, hogy az a közvetett földrajzi árujelzőkre is vonatkozik, vagyis olyan terminusokra, amelyek egy földrajzi helyre utalnak, anélkül, hogy azok földrajzi nevek lennének. Például a 'Vino Verde' (zöld bor) a portugál fehérborra vonatkozik, a 'Cava' a spanyol habzóborra vonatkozik. Bizonyos egyezményben részes államoknál az országnevek ('Café de Colombia') szintén megfelelnek a földrajzi megjelölésnek meghatározásának, s így ezeket is megilleti a TRIPS Megállapodásban rögzített minimum védelem.⁶⁸ Végezetül ki kell emelnem, hogy a földrajzi megjelölés fogalma, szemben a Lisszaboni Megállapodás eredetmegjelölés fogalmával, lényegében csak fizikai értelemben vett eredetet ismer, a származás természeti/emberi aspektusait nem.⁶⁹

A TRIPS Megállapodás mindazonáltal kiemeli, hogy olyan földrajzi megjelölések oltalmára nem tartalmaz kötelezettséget, amelyek a származási országban nem állnak oltalom alatt vagy oltalmuk megszűnt, vagy amelyeket az adott országban már nem használnak.⁷⁰ Továbbá, a TRIPS földrajzi árujelzőkre vonatkozó rendelkezései nem sérthetik senkinek azt a jogát, hogy a kereskedelmi tevékenység során saját nevét vagy üzleti jogelődje nevét használja, kivéve, ha a nevet a közönség megtévesztésére alkalmas módon használják.⁷¹ Utóbbi szabály lényegében a földrajzi árujelzők és a kereskedelmi nevek viszonyát, ütközését rendezi.

A földrajzi megjelölés fogalmának meghatározását követően kerül sor a védelem általános szabályainak meghatározására, többek között a PUE 1967-es szövegére történő hivatkozással. Ennek során a leglényegesebb olyan jogi eszközök biztosítása, amelyekkel az egyezményben részes államok megakadályozhatják a termék megjelölésében vagy külső kialakításában olyan eszközök használatát, amelyek az áru földrajzi eredetével kapcsolatban a közönség megtévesztésére alkalmas módon arra mutatnak, vagy azt sugallják, hogy a kérdéses termék olyan földrajzi területről származik, ami eltér annak tényleges származási helyétől.⁷² A TRIPS Megállapodás földrajzi árujelzőkre vonatkozó általános védelmi szintjével kapcsolatban fontos kiemelni, hogy az nem tiltja olyan földrajzi árujelzők használatát, mint 'Long Jin tea Malajziából', 'Jamaikai szeletekben napon szárított hús, Trinidadból', 'Oroszországban készült svájci óra', 'Amerikai basmati rizs' vagy

⁶⁷ „A jelen Megállapodás alkalmazásában földrajzi megjelölés valamely Tag területéről, vidékéről vagy helységéből származó olyan termékre vonatkozó megjelölés, amelynek meghatározott minőségét, hírnevét vagy egyéb jellemzőit lényegében a földrajzi eredet határozza meg.” TRIPS Megállapodás 22. cikk (1) bek.

⁶⁸ Wasescha: i.m. 3. o.

⁶⁹ Jean-Marc Bahans – Michel Menjucq: *Droit du marché viti-vinicole*, Bordeaux, Éditions Fèret, 2003, 80-81. o.

⁷⁰ TRIPS Megállapodás 24. cikk (9) bek.

⁷¹ TRIPS Megállapodás 24. cikk (8) bek.

⁷² TRIPS Megállapodás 22. cikk (2) bek.

‘Ausztráliában előállított Kobe marhahús’. A TRIPS Megállapodás 22. cikkelyében meghatározott védelem jelenlegi szintjének megfelelően elegendő a termék valódi származását egyszerűen az apró betűs részben vagy a hátulján megjelölni, hogy a földrajzi árujelző ne legyen félrevezető és ezáltal jogtalan. Lényegében ez az egyik nagy eltérés a TRIPS általános előírásai, valamint a borokra és szeszesitalokra vonatkozó speciális előírásai között. Az általános szabályoktól eltérően ugyanis a ‘Chilei tequila’ vagy az ‘Argentínában előállított Napa-völgyi típusú vörösbor’ címke használata jogtalan, mivel a TRIPS 23. cikkelye alapján védett.⁷³ A védelem általános szintjének meghatározása során tartom fontosnak kiemelni a TRIPS Megállapodás földrajzi árujelzők kapcsán megfogalmazott előírását a visszalépés tilalmáról. Nevezetesen, hogy a szerződésben részes államok semmiképpen sem korlátozzák a földrajzi megjelöléseknek a WTO Egyezmény hatálybalépését közvetlenül megelőzően az adott Tagban meglévő oltalmát.⁷⁴

A védelem általános szintjének meghatározását követően kerül sor az ‘összeütkezés’ szabályainak rögzítésére. Elsőként a földrajzi árujelző és védjegy összeütkezésének szabályait, majd a két földrajzi árujelző (homonim megjelölések) ütközésének előírásait tartalmazza a 22. cikk.

A tagállamok – hivatalból vagy az érdekeltek kérésére – kötelesek megtagadni vagy hatálytalanítani a földrajzi megjelölésből álló vagy azt tartalmazó védjegy lajstromozását a nem az adott területről származó termékekre vonatkozóan, amennyiben a megjelölés használata a védjegyben az adott termékekre és az adott államban alkalmas a közönség megtévesztésére a tényleges származási helyet illetően.⁷⁵ Fontosnak tartom kiemelni – ismételten a 23. cikkben található szabályokkal összehasonlítva – azon előírást, amely szerint a megtagadásra, hatálytalanításra csak akkor kerülhet sor, amennyiben a védjegy megtévesztő (lenne) a termék származási helyét illetően. A jogszabályhelynek létezik olyan értelmezése is, amely szerint már létező védjegyeket is érvénytelennek kell nyilvánítani, ha az áru eredetét tekintve megtévesztők, és így szabaddá kell tenni az utat egy későbbi földrajzi árujelző védelméhez. Mások szerint azonban az ilyen értelmezés sérti a védjegyek prioritásának elvét.⁷⁶

A homonim megjelölések esetén (olyan földrajzi megjelölések, amely betű szerint valóságosan tüntetik fel az áru származási területét, vidékét vagy helységét, mégis hamisan azt a látszatot keltik, mintha az áru más területről származna)⁷⁷ – szemben a borok és szeszes italok vonatkozásában alkalmazandó szabályokkal – a ‘félrevezető tesztet’ kell alkalmazni, és a félrevezető jelölésekkel szemben megfelelő jogi eszközökkel kell fellépni.⁷⁸

⁷³ Schaeli: i.m. 2. o.

⁷⁴ TRIPS Megállapodás 24. cikk (3) bek.

⁷⁵ TRIPS Megállapodás 22. cikk (3) bek.

⁷⁶ Tobias Bender – Martin Michaelis: Handelsrelevante Aspekte des geistigen Eigentums (TRIPS), in: *WTO-Recht* (szerk.: Meinhard Hilf – Stefan Oeter), Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft, 2005, 452. o.

⁷⁷ TRIPS Megállapodás 22. cikk (4) bek.

⁷⁸ Wasescha: i.m. 4. o.

3.2. A borokat és alkoholokat illetően a 23. cikkely úgynevezett pótlólagos védelemmel szolgál. A borok és alkoholok földrajzi árujelzői nem csak a félrevezető használat ellen védettek, hanem bármilyen olyan használat ellen, ami azon termékekre vonatkozik, amelyek nem a kérdéses földrajzi árujelző által megjelölt helyről származnak. Ez a védelem még akkor is él, ha az áru eredeti származása jelölve van, vagy a földrajzi árujelzőt használják a fordításban, vagy olyan kifejezések kísérik, mint `fajta`, `típusú`, `-féle`, `utaló`, vagy hasonló.⁷⁹ Ezen előírás gyakorlati hatása, hogy engedélyezze az érdekelt feleknek, hogy megelőzzék borokat/szeszes italokat megjelölő földrajzi megjelölés alkalmazását nem a szóban forgó földrajzi megjelöléssel jelölt helyről származó borokra/szeszes italokra, anélkül, hogy bizonyítaniuk kellene, a nyilvánosság félre van vezetve, vagy nem korrekt verseny folyik.⁸⁰

A borok/szeszes italok földrajzi árujelzőire vonatkozó előírások magasabb védelmet biztosítanak ezen termékek földrajzi megjelöléseinek más tekintetben is. Így a védjegyeknek nem kell megtévesztőknek lenni ahhoz, hogy a borokat/szeszes italokat megjelölő földrajzi megjelölésből álló vagy azt tartalmazó védjegy lajstromozását borokra/szeszes italokra meg lehessen tagadni, vagy hatálytalanítani a nem az ilyen földrajzi helyről származó borok vagy szeszes italok tekintetében.⁸¹ Van olyan szerző, aki szerint a TRIPS ezen jogszabályhely alapján tekinthető `elfogultnak` a földrajzi árujelzők védelmében, a védjegyek ellenében.⁸²

Borokra vonatkozó homonim földrajzi megjelölések esetében valamennyi megjelölés oltalomban részesül. Mindegyik egyezményben részes állam maga határozza meg azokat a gyakorlati feltételeket, amelyek szerint a szóban forgó homonim megjelöléseket egymástól meg kell különböztetni, figyelembe véve, hogy az érintett termelőknek méltányos elbánásban kell részesülniük, és hogy a fogyasztók nem téveszthetők meg.⁸³

3.3. A TRIPS Megállapodás (24. cikk) megállapít bizonyos kivételeket is, nevezetesen hármat. Ezek közül az első – a 24. cikk (4) bekezdésében található – kifejezetten a borok és szeszes italok földrajzi megjelölésével kapcsolatos, a második – a 24. cikk (5) bekezdésében – általános hatáskörű, a harmadik kivételnek – amely a 24. cikk (6) bekezdésében található – pedig az általános hatáskörű szabályokon túl, fontos kiegészítő feltételei vannak a borászati termékek esetén.

3.3.1. Az első kivételi kör lényegében arra ad lehetőséget az adott szerződésben részes állam számára, hogy a területén már hosszabb ideje, folyamatosan használt megjelölés továbbra is, párhuzamosan fennmaradjon, függetlenül attól, hogy egy másik, a származási ország borokra vagy szeszes italokra vonatkozó valamely földrajzi megjelölésével megegyezik. Ezen folyamatos használat feltétele, hogy 1994. április 15-ét megelőzően vagy legalább tíz évig tartson, vagy ezen időpont előtt jó-hiszeműen történjen.⁸⁴

⁷⁹ TRIPS Megállapodás 23. cikk (1) bek.

⁸⁰ Burkhart Goebel: Geographical indications and trademarks – The road from Doha 4-5. o.

⁸¹ TRIPS Megállapodás 23. cikk (2) bek.

⁸² O'Brien: Should Fame Give Greater Protection? *AIDV/IWLA Bulletin*, (2004) 34., 64. o.

⁸³ TRIPS Megállapodás 23. cikk (3) bek.

⁸⁴ TRIPS Megállapodás 24. cikk (4) bek.

3.3.2. A második kivételi kör a védjegyekkel kapcsolatos.⁸⁵ Eszerint, ha jóhiszemű védjegybejelentést tettek, a védjegyet jóhiszeműen lajstromozták vagy a védjegyhez fűződő jogokat jóhiszemű használat révén szerezték meg (a) a TRIPS előírások adott országban történő alkalmazásának időpontja előtt, vagy (b) mielőtt a földrajzi megjelölést a származási országban oltalmazták volna, akkor a TRIPS földrajzi árujelzők védelmét biztosító előírásai nem érintik a védjegy lajstromozhatóságát, a lajstromozás érvényességét, illetve a védjegyhasználati jogot pusztán azon az alapon, hogy a védjegy azonos vagy hasonló a földrajzi megjelöléshez.⁸⁶ A TRIPS Megállapodás ráadásul lehetőséget ad arra, hogy a szerződésben részes állam korlátozza a sérelmes védjegyekkel szembeni fellépés határidejét, amely főszabály szerint öt év (kivéve a rosszhiszeműség esetét).⁸⁷ A TRIPS Megállapodás szabályainak alkalmazását mindazonáltal megnehezíti egyes országok védjegyjogi gyakorlata. Így a védjegyek területiségének elvén túllépve, Ausztráliában az igazságszolgáltatás elismeri a védjegyek `túlterjedő` (`*slop-over*`) hírnevét. Ennek lényege, hogy pl. egy Új-Zélandon bejegyzett védjegy nemzetközi ismertsége alapot teremthet a védjegyjogosult jogainak ausztrál bíróságok előtti védelméhez.⁸⁸

Ezen kivételi kör kapcsán hozza a szakirodalom a Kanadában hozott *Parma*-döntést. A Kanadai Szövetségi Bíróság döntése az olasz érdekeltségű *Consortio del Prosciutto di Parma* és a kanadai *Maple Leaf Meats Inc.* (utóbbi a PARMA védjegy kanadai jogosultja) között rendezte a jogvitát a TRIPS Megállapodás 24. cikk (5) bekezdésének megfelelően. A PARMA védjegyet regisztrált jogosultja, vagy maga, vagy jogelődje által, 1958 óta folyamatosan használta Kanadában sonkára és más hústermékekre. A jegyet a Kanadai Védjegy Jegyzékben tartották nyilván 1971 óta. Az `első az időben, első a jogban` elv szerint a tulajdonos elismert elsőbbséget és kizárólagos jogot szerzett a használatra Kanadában. A konzorciumot Olaszországban 1963-ban alapították. 1978-ban megkapta azt a jogot, hogy szabályozza a `*prosciutto di parma*` előállítását és a PARMA jegyek használatát. A konzorcium bizonyítottan tudta, hogy a PARMA-t, mint kanadai védjegyet használják 1985 óta, és 1990-ben eljárást is kezdeményezett arra nézve, hogy vajon a tulajdonos folytatta-e a jegy használatát, de Kanadában nem rendelkezett üzlettel, illetve nem indított érvénytelenségi eljárást a PARMA jegy kanadai tulajdonosa ellen 1997-ig, 39 évvel a kanadai használat kezdetét és 26 évvel a kanadai regisztrációt követően. A konzorcium a jogvitában azt állította, hogy a Maple Leaf védjegy-bejegyzése érvénytelen volt, mivel a regisztráció idején megtévesztő leírást adott és ezzel azt a benyomást keltették a fogyasztók felé, hogy a prosciuttot az olaszországi Parmában csomagolták és megfelelt a konzorcium által támasztott követelményeknek, pedig nem ez volt a valóság. A bíróság azonban végül elutasította ezt az érvelést, mivel az áttekintett bizonyítékok alapján egyértelmű volt, hogy a kanadaiak többsége nem is tudta, hogy Parma egy olasz hely, vagy azt, hogy Parma lenne a sonka vagy a sertéshús termékek származási helye, valójában 68%-a a vásárlóknak

⁸⁵ A kivétel beiktatásához mindenképp az USA ragaszkodott. Bender – Michaelis: i.m. 451. o.

⁸⁶ TRIPS Megállapodás 24. cikk (5) bek.

⁸⁷ TRIPS Megállapodás 24. cikk (7) bek.

⁸⁸ Stephen Stern: Geographical indications and trade marks conflicts and possible resolutions, *AIDV/IWLA Bulletin*, (2004) 34., 45. o.

nem hozta kapcsolatba 'parma-t' a hússal, és a kanadaiak 60%-a egyáltalán nem vonatkozta semmire a 'parma-t'.⁸⁹

3.3.3. A harmadik kivétel lényegében az általános kifejezéssé vált megjelöléseket (fajtamegjelölés)⁹⁰ mentesíti a TRIPS 22-23. cikkének minimum védelmi szintjének alkalmazása alól. Így egy szerződésben részes ország mentesül e cikkek alkalmazásának kötelezettsége alól egy másik részes állam földrajzi megjelölésével kapcsolatban olyan árukra vagy szolgáltatásokra, amelyek esetében a szóban forgó megjelölés megegyezik a mentességgel élő ország területén a köznyelvben az áruk vagy szolgáltatások nevéként szokásosan használt kifejezéssel. E mentességnek van egy borászati termékekre vonatkozó speciális esete, amikor az adott megjelölés egy szőlőfajta szokásos nevével esik egybe.⁹¹

Lényegében az első és harmadik kivételi kör adta lehetőséggel élve kísérelte meg az USA bizonyos földrajzi megjelölések 'fél-fajtamegjelölésként' ('*semi-generic*') történő tovább-használatát. Ilyen fél-fajtamegjelölések a borok vonatkozásában, amelyek egyúttal borszőlők nevei is: *Angelica, Burgundy, Claret, Chablis, Champagne, Chianti, Malaga, Marsala, Madeira, Moselle, Port, Rhine Wine, Sauterne, Haut Sauterne, Sherry, Tokay* [sic!].⁹² Kanadában hasonló alapon tartják fajtamegjelölésnek a *Champagne, Port, Sherry, Bordeaux, Grappa, Ouzo* megjelöléseket.⁹³

Megítélésem szerint a 22. cikkben lefektetett általános védelem alacsony szintje, továbbá a kivételek széles köre vezetett ahhoz, hogy az EK továbbra is érdekelt maradt a kétoldalú bor-eredetvédelmi megállapodások megújításában (pl. Ausztrália) illetve megkötésében (pl. USA).

4. Az Uruguay-i fordulóban volt néhány befejezetlen ügy a földrajzi megjelölések tárgyalásánál. A TRIPS Megállapodás három beépített kérdést ('*built-in agendas*') tartalmaz.⁹⁴ Az első szerint a borokra vonatkozó földrajzi megjelölések oltalmának elősegítésére tárgyalásokat kell kezdeni a TRIPS Tanácsban egy multilaterális rendszer létrehozataláról a borokra vonatkozó földrajzi megjelölések közlését és lajstromozását illetően.⁹⁵ A második alapján a szerződésben részes államok tárgyalásokat kezdenek, amelyek célja a 23. cikkben említett egyes földrajzi megjelölések oltalmának erősítése.⁹⁶ Azok a tagállamok, amelyek élnek a 24. cikk által meghatározott kivételekkel, nem utasíthatják el, hogy ilyenfajta tárgyalásokba bocsátkozzanak.⁹⁷ A harmadik beépített kérdés⁹⁸ felhatalmazásával vizsgálja rendszeresen felül a TRIPS Tanács a földrajzi árujelzőkre vonatkozó fejezet rendelkezéseinek alkalmazását; az első ilyen felülvizsgálat a WTO Egyezmény hatálybalépését követő két

⁸⁹ Bennett Lee: Geographical Terms in Trade Marks GIs in TMs – When Permissible? *AIDV/IWLA Bulletin*, (2004) 34., 71-73. o.

⁹⁰ Ilyen általánossá vált kifejezés pl. „Wiener Würstchen” (bécsi virsli). Bender – Michaelis: i.m. 451. o.

⁹¹ TRIPS Megállapodás 24. cikk (6) bek.

⁹² Peter Brody: „Semi-generic” Geographical wine designations, *AIDV/IWLA Bulletin*, (1999) 20., 4-8. o.

⁹³ Lee: i.m. 70. o.

⁹⁴ Wasescha: i.m. 5. o.

⁹⁵ TRIPS Megállapodás 23. cikk (4) bek.

⁹⁶ TRIPS Megállapodás 24. cikk (1) bek.

⁹⁷ Wasescha: i.m. 5. o. TRIPS Megállapodás 24. cikk (1) bek.

⁹⁸ TRIPS Megállapodás 24. cikk (2) bek.

éven belül történik (a TRIPS Tanács 1996-ban kezdte meg ezzel kapcsolatos munkáját⁹⁹). A Tanács megtesz minden olyan intézkedést, amely a jelen fejezet érvényesülését megkönnyíti, illetve céljait előmozdítja.

Ezen beépített kérdésekből kiindulva kísérelték meg továbbfejleszteni a rendszert. Mindennek a keretét elsőként leginkább a TRIPS Tanács ('*Council for TRIPS*') szolgálta, amely felelős a TRIPS Megállapodás felügyeletéért. A 2001-ben Dohában tartott konferencián a Dohai Miniszteri Nyilatkozatban¹⁰⁰ rendelkeztek a földrajzi árujelzők továbbfejlesztésének lehetséges irányairól is. Eszerint a TRIPS Tanács munkájának továbbfejlesztéseként a felek a TRIPS 23. cikkének (4) bekezdése alapján készek a borokra és szeszes italok földrajzi árujelzőinek bejelentésére és regisztrációjára vonatkozó többoldalú rendszer (továbbiakban 'regisztráció') megállapítására (az ötödik miniszteri konferencián, tehát 2003-ban). A tárgyaló partnerek egyúttal még a negyedik miniszteri konferencián vállalták a borok és szeszes italok védelmére vonatkozó 23. cikk hatékonyabb védelmének más termékek kevésbé hatékony földrajzi árujelzős rendszerére való kiterjesztésének (továbbiakban 'kiterjesztés') megvitatását. A regisztrációval kapcsolatos tárgyalások eredményes folytatásához egy *ad hoc* tárgyalócsoporthoz is alakítottak, a TRIPS Tanács Speciális Csoportját ('*Special Session of the Council for TRIPS*').¹⁰¹

Ezek alapján került sor a regisztráció és kiterjesztés ügyek tárgyalására, amelyek egyikében sem sikerült a megadott határidőben végső megoldásra jutni. A következőkben földrajzi árujelzők jogintézményének nemzetközi továbbfejlődését hosszú távon meghatározó ügyek lényegi kérdéseit, s a jelenlegi viták egyes megoldási javaslatait.

4.1. A tagállamok közötti megosztottság és ennek indokai nem igazán változtak 2003 óta a regisztrációs ügyben. Gyakorlatilag két kulcsfontosságú kérdés van továbbra is: az egyik a regisztráció jogi hatásai, a másik a rendszerben történő önkéntes illetve kötelező részvétel kérdése, amely utóbbival összefügg az is, hogy egy önkéntes rendszer kiépítése esetén milyen hatással van a regisztráció a rendszerből kimaradó tagállamokra.¹⁰² A regisztrációval foglalkozó indítványok a következőképpen foglalhatók össze a WTO dokumentumai alapján:¹⁰³

(a) A tipikusan az újvilági bortermeleők (Argentína, Ausztrália, Chile, Új-Zéland, USA, Tajvan, etc.) által támogatott rendszer¹⁰⁴ alapja az önkéntesség: A résztvevő tagállamok földrajzi árujelzőikről benyújtanak egy listát, amelyet a WTO Titkársága regisztrál. A résztvevő tagállamok kötelezettséget vállalnak arra, hogy konzultálnak ezen adatbázissal, mielőtt hazai joguk alapján döntenének védjegyekkel, illetve borokra és szeszesitalokra vonatkozó földrajzi árujelzőkkel kapcsolatos ügyeikben. A

⁹⁹ Wasescha: i.m. 5. o.

¹⁰⁰ WTO: *Ministerial Declaration*. Doha, 2001. november 20, WT/MIN(01)/DEC/1, 18. pont. Lásd ugyanazt: *AIDV/IWLA Bulletin*, 2002, 29. szám, 41-42. o.

¹⁰¹ Wasescha: i.m. 7. o.

¹⁰² Wasescha: i.m. 7. o.

¹⁰³ WTO – Council for TRIPS Special Session: *Side-by-side presentation of proposals*. 2005. szeptember 14., TN/IP/W/12.

¹⁰⁴ TN/IP/W/10 közös indítványának összefoglalását lásd in: TN/IP/W/12.

részt nem vevő tagállamoknak ezzel szemben kötelezettségük nincs, pusztán lehetőségük a regisztráció adattartalmával összefüggésben.

Burkhart Goebel szerint e javaslat legnagyobb előnye, hogy a végrehajtást teljesen a WTO tagállamaira hagyná. Ezért lehetséges lenne, hogy egy védjegy jogosult egy tagállam bírósága előtt vitassa, hogy a WTO adatbázisban szereplő egyik árujelző nem elégíti ki a védelemre feljogosító követelményeket, általános névvé vált egy bizonyos országban, vagy egy korábbi védjeggyel ütközik.¹⁰⁵ Ezzel szemben a javaslat hátránya: a tervezet alapján a tagállamok bíróságai azt feltételezhetik, hogy a WTO-adatbázisban szereplő megnevezések valójában földrajzi árujelzőket jelentenek, ami – sok esetben – a bizonyítás terhét a védjegy jogosultra helyezi. Mindezt anélkül, hogy bármilyen törvényes jogorvoslattal rendelkezne a védjegy jogosult annak megelőzésére, hogy az ilyen adatok WTO-adatbázisba bekerüljenek. Így még abban az esetben is, ha egy védjegy jogosult nyer egy konkrét esetben egy tagállam hatósága előtt, vitatva, hogy a földrajzi árujelző összetűzésbe került az ő korábbi védjeggyel, és, hogy ez nem változtatja meg a korábbi védjegy érvényességét, sem az érvényre juttatását, egy ilyen döntésnek nem lenne hatása az adatbázisba történő bejegyzésekre.¹⁰⁶

(b) Az EK indítványa¹⁰⁷ a közösségi rendszerhez hasonlatos szisztéma kidolgozását szorgalmazza; megítélésem szerint – érthető módon – e rendszer szolgálja hatékonyabban a `óvilág`, s így Magyarország érdekeit. Az indítvány szerint a résztvevő tagállamok földrajzi árujelzőiket bejelentenek a rendszerbe, amelyre válaszul a többi tagállam 18 hónapon belül kifogást emelhet (pl. ha az nem felel meg a TRIPS földrajzi megjelölés fogalmának, avagy fajtajelölés). Kifogás hiányában, illetve ha a kifogásokat visszavonták, kerülne sor az adott földrajzi árujelző regisztrációjára. A regisztráció egy megdönthetetlen vélelmet (*irrebuttable presumption*) hozna létre azon tagállamokban, ahol nem kifogásolták a földrajzi árujelzőt, vagy a kifogást visszavonták. Ez a vélelem vonatkozik a regisztrációs rendszerben részt nem vevő tagállamokra is, akik nem jelentettek be kifogást a 18 hónapon belül. A kifogásokkal kapcsolatos vitákat a bejelentő és kifogást támaztó fél közötti közvetlen tárgyaláson lehetne megoldani. A koncepció, melyet az Európai Közösség és tagállamai részesítenek előnyben, és amelyet Magyarország is támogatott, egy teljes regisztrációs rendszert takar, amely a Lisszaboni Egyezmény és az Európai Közösség 2081/92-es (azóta hatályon kívül helyezett) szabályozását kombinálná. Az Európai Közösség eredeti javaslata¹⁰⁸ alapján egy földrajzi árujelzőt nem ellenezhetnek korábbi márkavédjegy jogok alapján. A 18 hónapos periódus lejártá után a földrajzi árujelző teljesen és korlátlanul védetté válik minden tagál-

¹⁰⁵ Lásd még WTO – Council for TRIPS Special Session: *Discussions on the establishment of a multilateral system for notification and registration of geographical indications for wines and spirits: compilation of issues and points*. 2003. május 23., TN/IP/W/7/Rev.1.

¹⁰⁶ Ez azt jelenti, hogy egy védjegy jogosult ugyanilyen ellenállásba ütközhet a korábbi védjegy megújítása esetén, vagy egy hasonló védjegy regisztrálásakor. Goebel: i.m. 15-16. o.

¹⁰⁷ TN/IP/W/11 indítvány összefoglalását lásd in: TN/IP/W/12.

¹⁰⁸ A Közösség eredeti koncepciójáról lásd még WTO – Council for TRIPS: *Implementation of Article 23.4 of the TRIPS Agreement relating to the establishment of a multilateral system for notification and registration of geographical indications*. 2000. június 22., IP/C/W/107/Rev.1.

lamban, amely nem ellenezte (sikeresen) a regisztrációt. Magyarország javaslata¹⁰⁹ nagyon hasonló az Európai Közösség javaslatához, de egy korábbi védjegy jogsultságot, mint az ellenzés lehetséges okát biztosítaná, a magyar jognak megfelelően. Mindkét eredeti javaslatnak, Goebel szerint, nagy gyengesége, hogy csak a tagállamok ellenkezhethetnek. A Lisszaboni Egyezmény kapcsán szerzett tapasztalatok az eredetmegjelölés ügyében azt mutatják, hogy sok kormány nem hajlandó forrásait egy olyan márkavédjegy tulajdonos jogvitájára költeni, aki gyakran egy harmadik országból származik.¹¹⁰

(c) Hong Kong és Kína indítványa¹¹¹ ezzel szemben egy olyan önkéntességen alapuló rendszert hozna létre, amelyben a regisztráció megdönthető vélelmet (*'rebuttable presumption'*) vagy meggyőző bizonyítékot (*'prima facie evidence'*) keletkeztetne a résztvevő tagállamokban a TRIPS-ben meghatározott földrajzi megjelölés fogalomnak megfelelően. *Thu-Lang Tran Wasescha*, a WTO Szellemi Tulajdon Osztályának vezetője szerint, mivel az indítványozó államok nem igazán bírnak jelenleg nagyobb érdekeltséggel a borkészítés illetve a szeszesital gyártás területén, ezért az indítvány feltételezhetően más célokat szolgál (pl. hogy más területen mint engedményt lehessen felelmegetni).¹¹² Eltérő álláspontot képvisel Goebel, aki szerint a Hong-Kong-i javaslat valóban tartalmaz egy alternatív modellt, és visszahozza a földrajzi árujelzők védelmének kérdését arra a fórumra, ahol a legjobban foglalkoznak vele, nevezetesen a WTO tagállamok nemzeti bíróságaira. Hong Kong egy regisztrációs rendszert javasol WTO szinten, amely szerint a tagállamok közölhetnék egyenkénti földrajzi árujelzőiket. WTO szinten ugyanakkor nem történne meg a földrajzi árujelző tényleges vizsgálata. A koncepció alapján csak tagállami szinten dönthető el, hogy egy földrajzi árujelző félrevezető-e vagy sem, általános fogalomnak tekinthető-e és hasonlók.¹¹³ A Hong Kong-i javaslat legfőbb hátránya, hogy nem tisztázza: egy korábbi védjegy kizárólagosságot élvez-e, vagy egy későbbi földrajzi árujelzővel együttes létezésre van kényszerítve tagállami szinten.¹¹⁴

(d) A regisztrációval kapcsolatban kifejtette a véleményét a Nemzetközi Védjegy Egyesület (*'International Trademark Association'*; INTA) is.¹¹⁵ Az INTA szerint le-

¹⁰⁹ WTO – Council for TRIPS: *Communication from Hungary*. 2001. május 3., IP/C/W/255.

¹¹⁰ Goebel: i.m. 16-17. o.

¹¹¹ TN/IP/W/8 indítvány összefoglalását lásd in: TN/IP/W/12.

¹¹² Wasescha: i.m. 8. o.

¹¹³ Mindezt jól illusztrálja a következő példa. A Lisszaboni Megállapodás értelmében Mexikó a *'Veracruz'* eredetmegjelölést kérte olyan kávé esetén, amely magas minőségű, és olyan, egyedülálló hírnevű kávészemekből készül, amely a veracruz régióból származik. Miközben a LM legtöbb tagállama elfogadta ezt az eredetmegjelölést, Portugália visszautasította a védelmet. A visszautasítás oka az volt, hogy a portugál fogyasztók azt hinnék, hogy a veracruz kávé Brazíliából származik, semmint a mexikói Veracruz régióból. Ezen feltevés oka történelmi. *'Veracruz'* Brazília portugál neve volt akkoriban, mikor Brazília még portugál gyarmat volt. Mivel Brazília is híres magas minőségű kávéjáról, a portugál fogyasztók valószínűleg a *'Veracruz'* kávé Brazíliával azonosítanák inkább, mint Mexikóval. Így tehát a legmegfelelőbb az volt, hogy a kérdéses eredetmegjelölés védhetőségét a védelem országában (Portugália) vizsgálják, és nem a közlő nemzetközi testület, ezen esetben a WIPO szintjén. Goebel: i.m. 17-19. o.

¹¹⁴ Goebel: i.m. 19. o.

¹¹⁵ Nemzetközi Márkavédjegy Szövetség, Földrajzi Árujelzők Közlésének és regisztrációjának Multilaterális Rendszere borok és alkoholok esetén, a TRIPS 23 (4). cikkelyének értelmében, elérhető a www.wto.org/english/forums_e/ngo_e/pospap_e.htm oldalon.

hetséges a földrajzi árujelzők és más szellemi tulajdonjogok, többek között a védjegyek védelmére szolgáló rendszerek harmonikus együtt létezése. Az e jogok között fellépő konfliktusokat a területiség, kizárólagosság és elsőbbség szellemi tulajdonra vonatkozó, jól megalapozott alapelveinek értelmében kell megoldani. Az INTA úgy véli, hogy a szellemi tulajdon védelmének egyik módja sem lehet feljebbvaló, vagy alsóbbrendű a másikkal szemben. Az INTA azt javasolja, hogy a regisztrációs rendszernek tartalmaznia kellene az alábbi kulcselemeket: (a) közlés/regisztráció egy nemzetközi szervezeten keresztül a résztvevő államok felé; (b) a védelem országában a védhetőség vizsgálata hivatalból; (c) visszautasítás/ellenzés korábbi (védjegy) jogok alapján; (d) lehetőség a regisztráció elleni tiltakozásra nemzeti bíróságokon.¹¹⁶

4.2. A kiterjesztés ügyben a Dohai Nyilatkozatban tárgyalt határidőben (2002 végéig) szintén sor került egy egyeztetésre a TRIPS Tanács általános ülésén.¹¹⁷ A 23. cikk összes termékre történő kiterjesztése és alkalmazhatósága tárgyában azonban mindeztáig nem született döntés. A kiterjesztés indítványozói szerették volna elérni, hogy a TRIPS 23. cikkében foglalt szabályokat minden termékre lehessen alkalmazni; a TRIPS 24. cikkében szereplő kivételek analógia alapján kerüljenek felhasználásra; és végül, hogy a borokra és földrajzi árujelzőkre vonatkozó multilaterális lajstromozási rendszer terjedjen ki más földrajzi árujelzőkre is.¹¹⁸ A kiterjesztés támogatói, különösen, Kuba, az EK és 27 tagállama, Grúzia, Guinea, India, Jamaica, Liechtenstein, Kenya, a Kirgiz Köztársaság, Macedónia (FYROM), Madagaszkár, Nigéria, Pakisztán, Sri Lanka, Svájc, Thaiföld, Tunézia és Törökország.¹¹⁹

Ezzel szemben a kiterjesztés ellenzői fenntartják azon álláspontjukat, hogy a 22. és 23. cikk közötti különbségek a speciális rendelkezések (23. cikk) elhagyásával, és a 22. cikk általános, megkülönböztetéstől mentes alkalmazásával is felszámolható. Érdemes megemlíteni, hogy a kiterjesztés kérdése gyakorta kerül párhuzamba más témák során felmerülő ügyekkel (mint pl. a biológiai sokféleség).¹²⁰ A kiterjesztés ellenzői Ausztrália, Argentína, Kanada, Chile, Kínai Taipei, Kolumbia, a Dominikai Köztársaság, El Salvador, Ecuador, Guatemala, Honduras, Új-Zéland, Panama és az Egyesült Államok, etc.¹²¹ Lényegében az ellenzők érveit erősíti a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara (ICC) véleménye (ICC dokumentum szám: 450.967, 2003. június 25.) is.¹²² Goebel egy megfontolásra érdemes szempontot hoz fel a kiterjesztéssel kapcsolatban. A TRIPS 23. cikkében szerepel, hogy a védelem az adott megjelölés fordításaira is kiterjed. Goebel szerint e kitételel csak módosítással lehetne kiterjeszteni más termékekre a boron túl: A fordított forma használatának

¹¹⁶ MARQUES – The Association of European Trade Mark Owners: *Establishment of a Multilateral System of Notification and the Registration of Geographical Indications for Wines and Spirits pursuant to TRIPS Article 23 (4)*, Forrás: www.wto.org/english/forums_e/ngo_e/pospap_e.htm; letöltés ideje: 2008. január 18.

¹¹⁷ Lásd WTO – Trade Negotiations Committee: *Geographical indications the significance of 'extension' in the TRIPS Agreement and its benefits for WTO Members*. 2003. július 9., TN/C/W/14.

¹¹⁸ Wasescha: i.m. 8-9. o.; Schaeli: i.m. 5. o.

¹¹⁹ Schaeli: i.m. 3. o.

¹²⁰ Wasescha: i.m. 8-9. o.

¹²¹ Schaeli: i.m. 4. o.

¹²² Goebel: i.m. 24. o.

tilalma olyan példákra alapozott, mint az `Oporto`, amelyet a fogyasztók könnyen a portói borral azonosítanak. Egy ilyen esetben azonban a fordítás olyan közel áll az eredeti nyelvben szereplő szóhoz, hogy akként is ismerik fel. Míg a 23. cikkben szereplő védelem borokra és alkoholokra korlátozott, vagyis egy olyan területre, amelyet már a múltban is széles körben szabályoztak, különösen Európában, egy ilyen széles hatókör még ma is elfogadható. Az összes termékre történő kiterjesztése azonban teljesen ésszerűtlen eredményekre vezethetne. Ehelyett meg kellene próbálni pontosabban meghatározni a 23. cikkben foglalt védelem hatókörét. Ahelyett, hogy általános védelmet biztosítanánk a fordításban történő használatra, a védelem körét helyesen úgy kellene definiálni, hogy „fordításban történő használat, ha ezt a fordítást az érintett fogyasztói csoportok a termék földrajzi eredetével azonosítják”. Ez csak egy, talán a legfontosabb példa, ahol a 23. cikkben megfogalmazott védelem hatóköre – Goebel szerint – nem megfelelő.¹²³

4.3. A regisztráció és a kiterjesztés kérdései mellett az EK egy harmadik frontot is nyitott a földrajzi árujelzők hatékonyabb védelmének elérése céljából, ezúttal – a magántulajdonnal összefüggésbe hozható jogintézményhez képest érdekesnek nevezhető – mezőgazdasági tárgyalások területén.¹²⁴ Az EK itt bizonyos földrajzi árujelző nevek kizárólagos használatának `visszaszerzését` tűzte ki célul, olyan esetekben is, ahol jelenleg általánossá vált kifejezéseknek vagy védjegyeknek tekintik azokat más WTO tagállamokban. Ennek megvalósításának eszköze egy lista a származási országok érintett neveivel. Az EK célja, hogy fokozatosan kivonják e védjegyeket vagy általánossá vált kifejezéseket, tekintet nélkül e lépés lehetséges alkotmányos (pl. tulajdon védelme) hatásaira. A védett nevek kizárólag olyan mezőgazdasági termékeknek vannak fenntartva, amelyek arról a helyről származnak, amelyet a kérdéses földrajzi árujelző jelez, és ezeket a kivonási periódust követően nem lehet használni. Egy 2003. június 20-i nyilatkozatában az Európai Közösség megerősítette ezt a kezdeményezést.¹²⁵

Az EK-kezdeményezés nagy ellenállást váltott ki. Az ellenzők érvelése lényegében a következőkben összegezhető. A WTO mezőgazdasági tárgyalásai alkalmatlan fórumként szolgálnak arra, hogy létező magán tulajdon jog `megsértéséről` tárgyaljanak. Ha valakinek az áll szándékában, hogy piaci hozzáférése legyen egy konkrét megnevezés használatában, és megszüntesse egy korábbi, harmadik fél szellemi tulajdonát erre a megnevezésre, a védjegy tulajdonosával kell tárgyalnia. A kérdést nem lehet igazságosan megoldani egy olyan fórumon, ahol védjegyjogsultak jogait adják piaci hozzáférésért cserébe mezőgazdasági termékek esetén, anélkül, hogy a védjegy tulajdonosoknak egyáltalán lehetőségük lenne részt venni a tárgyalásokon. Az ellenzők szerint a földrajzi árujelzők „visszaszerzésének” javaslata teljes mértékben szemben áll TRIPS Megállapodás szellemiségével.¹²⁶

¹²³ Goebel: i.m. 27. o.

¹²⁴ A TRIPS Megállapodás és más WTO Megállapodások bor-eredetvédelemmel kapcsolatos viszonyáról Richard Mendelson: Regulation of oenological practices and the WTO agreement on technical barriers to trade. *AIDV/IWLA Bulletin*, (2004) 32., 42-52. o.

¹²⁵ Goebel: i.m. 27-30. o.

¹²⁶ Goebel: i.m. 30-31. o.

5. A WTO megállapodásokban rögzített jogok érvényesítésében és kötelezettségek teljesítésében nagy szerep jut a WTO keretében létrehozott vitarendezési eljárásnak, és ennek kapcsán a Vitarendezési Testületnek (*Dispute Settlement Body*, DSB), amely testület döntése a tagállamokra kötelező. A DSB létrehozza a konkrét ügyben eljáró vizsgálóbizottságot (panelt), az állandó fellebbviteli testületet, elfogadja a panel és a fellebbviteli testület jelentését, jóváhagyja a kötelezettségek tagállami felfüggesztését.¹²⁷ Témám szempontjából az EK mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseiről szóló 2081/92/EGK tanácsi rendeletének ügyében hozott panel eljárás bír jelentőséggel.¹²⁸ Elsőként, 1999-ben az USA kezdeményezett konzultációt az EU-val, majd ennek eredménytelensége miatt 2003-ban újabb kérelmet terjesztett elő. Ezzel nagyjából egy időben Ausztrália is hasonló kérelmet intézett a Közösséghez.¹²⁹ A konzultáció eredménytelensége miatt 2003. augusztus 18-án az USA és Ausztrália panel felállítását kezdeményezte a DSB-nél, amely az év októberében döntött a panel felállításáról. A panel két jelentését 2005 márciusában tette közzé. A közösségi rendeletet két szempontból kifogásolták: az egyik a nemzeti elbánás elve, a másik a védjegyekkel való kapcsolat.¹³⁰

5.1. A nemzeti elbánás elvének sérelme.¹³¹ A kérelmezők azt kifogásolták, hogy a közösségi rendszer a harmadik országok bejelentőit kevésbé kedvező elbánásban részesíti, ezzel pedig sérti a TRIPS 3. cikkét. Harmadik országokból származó földrajzi árujelző ugyanis csak akkor vehető közösségi nyilvántartásba, ha az érintett WTO-tagállam a közösségi rendszerrel azonos szabályozást tartalmaz (ekvivalens), és az EU-ból származó termékek esetén megáll a kölcsönösség.¹³²

A panel egyetértett a kérelmezőkkel. Továbbá, a panel megítélése szerint, a közösségi rendelet a harmadik országok bejelentőit kevésbé kedvező elbánásban részesíti, mint a közösségieket lényegében azért, mivel a harmadik országok bejelentői csak a harmadik ország hatóságainak közvetítésével tehetnek jogi lépéseket. Márpedig a harmadik ország bejelentője esetén semmi nem kötelezi a harmadik ország hatóságait, hogy a bejelentéseket továbbítsák.

5.2. A védjegyekkel kapcsolatban¹³³ a kérelmezők szerint a TRIPS 16. cikk (1) bek. (a védjegyjogosult kizárólagosságának joga), 17. cikk (kivételek), 24. cikk (3) bek.

¹²⁷ Cserba Veronika – Munkácsi Péter: Szellemtulajdon-jogi tárgyú viták az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok közötti transzatlanti gazdasági kapcsolatokban, *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, (2006) 5., 61. o.

¹²⁸ A Tanács 1992. július 14-ei 2081/92/EGK rendelet a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseinek oltalmáról (HL L 208., 1992.7.24., 1. o.).

¹²⁹ Cserba – Munkácsi: i.m. 67. o.

¹³⁰ WTO: *European Communities – Protection of trademarks and geographical indications for agricultural products and foodstuffs*. Report of the Panel. 2005. március 15., WT/DS174/R.; WTO: *European Communities – Protection of trademarks and geographical indications for agricultural products and foodstuffs*. Report of the Panel. 2005. március 15., WT/DS290/R.

¹³¹ Lásd az idézett WTO panel-jelentéseket: a WT/DS174/R 24-114. o., 165-167. o.; WT/DS290/R 36-109. o., 165-168. o.

¹³² 2081/92/EGK tanácsi rendelet 12. cikk.

¹³³ Lásd az idézett WTO panel-jelentéseket: a WT/DS174/R 115-149. o., 165-167. o.; WT/DS290/R 117-153. o., 165-168. o.

előírásait sértik a 2081/92/EGK tanácsi rendelet azon részei (13. és 14 cikk), amelyek meghatározzák a földrajzi árujelzők és a korábbi védjegyek kapcsolatát. A kérelmezők többek között azt sérelmezték, hogy a korábbi védjegy és a későbbi földrajzi árujelző együttlétezési szabálya hátrányos a korábbi védjegy kizárólagosságával és ezért összeegyeztethetetlen a TRIPS 16. cikk (1) bekezdésével. Az EK ugyanakkor azzal érvelt, hogy a TRIPS 24. cikk (5) bekezdése követeli meg a korábbi védjegy és a későbbi földrajzi árujelző együttélését. Ezen túl a TRIPS 17. cikke lehetőséget is ad a kivételekre a 16. cikk (1) bekezdése alól. Az EK továbbá a TRIPS 24. cikk (3) bekezdése alapján mintegy 'szerzett jognak' tekinti a 2081/92/EGK tanácsi rendeletben rögzített eredetvédelmi rendszert.

A panel megítélése szerint a TRIPS 24. cikk (5) bek. nem biztosít kivételt a védjegy tulajdonost megillető kizárólagosság joga alól,¹³⁴ és a TRIPS 24. cikk (3) bek. is csak konkrét földrajzi árujelzők vonatkozásában adhat mentesülést, az egész eredetvédelmi rendszernek nem. A panel továbbá megállapította a 2081/92/EGK tanácsi rendelet alapján, hogy a korábban lajstromozott védjegyek esetén nincs megfelelő garancia a földrajzi árujelzővel való későbbi ütközés ellen. Továbbá kifogásolta, hogy az EU nem nyújt megfelelő garanciát a 2081/92/EGK tanácsi rendelet 14. cikk (2) bek. hatálya alá eső védjegyjogosultnak a földrajzi árujelzőként való felhasználás ellen. A panel ugyanakkor arra a következtetésre jutott, hogy az EU szabályozásának TRIPS 16. cikk (1) bekezdésbe ütközését, végső soron mégis maga a TRIPS 17. cikk igazolja.

A panel egyes szakértők szerint e döntésével nem tudott megnyugtató megoldást szolgáltatni a védjegyek és a földrajzi árujelzők kapcsolatának minden aspektusára. Goebel szerint például a földrajzi árujelzőkre vonatkozó szabályozás WTO-n belüli módosításának aktuális kérdései (regisztráció, kiterjesztés) hatással vannak a védjegyekre is, ugyanis a földrajzi árujelzők és a védjegyek között olyan szoros kapcsolat áll fenn, amely miatt a földrajzi árujelzők nemzetközi szabályozásának bármilyen lényeges változása komolyan befolyásolja a létező vagy éppen a leendő védjegyek védelmét.¹³⁵

A DSB végül 2005. április 20-án hagyta jóvá a panel jelentését. A DSB döntését követően az EU megkezdte eredetvédelmi rendszerének átalakítását, amelynek köszönhetően a DSB 2006. április 21-ei ülésén az EU bejelentette a panel ajánlásainak megfelelő, a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseinek oltalmáról szóló 510/2006/EK tanácsi rendelet (2006. március 20.) megalkotását.¹³⁶

---

¹³⁴ V.ö. Goebel: Why should famous Trademarks deserve greater protection against Geographical indications? *AIDV/IWLA Bulletin*, (2004) 34., 53-57. o.

¹³⁵ Goebel: Geographical indications, in: *Worldwide Symposium on Geographical Indications (WIPO and Ministry of Productive Activities of Italy)*, (Parma, Olaszország, 2005. június 27-29.) 8-9. o. forrás: http://www.wipo.int/meetings/en/2005/geo_pmf/wipo_geo_pmf_05_inf_1_prov.html; letöltés ideje: 2007. november 3.

¹³⁶ Cserba – Munkácsi: i.m. 68-71. o.